

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie: 17.02.2026 nr 26-0218/01

Meie: 12.03.2026 nr 24

Eesti Puuetega Inimeste Koja sisend tööturumeetmete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu osas

Eesti Puuetega Inimeste Koja (edaspidi *EPIKoda*) missioon on puuetega ja krooniliste haigustega inimeste elukvaliteedi, ühiskonda kaasatuse ning eneseteostuse võimaluste tõstmine läbi huvikaitse ja koostöö.

EPIKoda tänab võimaluse eest esitada tagasisidet tööturumeetmete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise eelnõule. Puuetega inimeste tööhõive ja osalus tööturul on Eesti jaoks oluline nii sotsiaalse õigluse, inimõiguste kui ka majandusliku jätkusuutlikkuse seisukohalt.

Eesti on ratifitseerinud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, mille artikkel 27 sätestab puuetega inimeste õiguse tööle ja kohustab riiki looma tingimused, mis võimaldavad puuetega inimestel tööturul osaleda võrdsel alustel teistega. Samuti sätestab Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29, et riik peab edendama tööturupoliitikat ning looma võrdsed võimalused töö leidmiseks. Sellest lähtuvalt on oluline, et tööturumeetmete süsteem toetaks inimeste võimestamist ja osalust, mitte ei suurendaks ebavõrdsust või sanktsioonide kaudu riske haavatavamas olukorras olevatele inimestele.

Alljärgnevalt toome välja peamised ettepanekud ja seisukohad.

1. Mõistete selgus ja ühtne tõlgendamine

Eelnõus kasutatakse mitmeid määratlemata mõisteid, nagu näiteks: „sobiv töö“, „mõjuv põhjus“, „hoolduskoormuse mõistlik määr“.

Sellised mõisted jätavad praktikas suure tõlgendamisruumi. See võib viia olukorrani, kus erinevad nõustajad või piirkonnad rakendavad samu norme erinevalt. Sellisel juhul langeb tõendamiskoormus sageli inimesele, kellel ei pruugi olla piisavaid teadmisi või ressursse otsuse vaidlustamiseks.

Soovitus:

- töötada välja selgitav juhend või avatud loetelu seletuskirjas, mis aitaks neid mõisteid praktikas ühtselt tõlgendada;
- tagada, et Eesti Töötukassa nõustajad saaksid vastava koolituse, mis aitab vältida subjektiivset ja ebaühtlast praktikat.

Selline lähenemine toetab õigusselgust ning aitab vältida olukordi, kus inimeste õigused sõltuvad liigselt üksikjuhtumite tõlgendusest.

2. Tervisest tulenevate piirangute mõiste täpsustamine

Eelnõus kasutatakse mõistet „tervisest tulenev piirang“, kuid ei ole üheselt selgitatud, mida selle all täpselt mõeldakse. EPIKoja hinnangul on oluline, et arvestataks nii kliinilisest tervises seisundist tulenevaid piiranguid, kui ka puudest tulenevaid funktsioneerimispiiranguid. Praegune sõnastus võib jätta mulje, et arvesse võetakse eelkõige meditsiinilist seisundit, kuid mitte puudest tulenevaid igapäevaseid funktsioneerimispiiranguid (näiteks liikumispuue, nägemispuue või muud funktsionaalsed piirangud).

Palume seletuskirjas selgelt välja tuua, et tervisest tulenevad piirangud hõlmavad nii meditsiinilist seisundit kui ka puudest tulenevat funktsioneerimisvõime piirangut, mis on kooskõlas ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis kasutatava puude käsitlusega.

3. Sobiva töö mõiste ja ligipääsetavus

Eelnõu kohaselt loetakse alates 101. päevast sobivaks töö, mis muu hulgas tervislikel põhjustel ei ole töötule vastunäidustatud. Töötukassa pakub juba praegu mitmeid olulisi teenuseid, nagu töökoha kohandamine või abivahendite soetamise toetamine. EPIKoda peab neid meetmeid väga oluliseks ning tunnustab nende olemasolu. **Samas soovime rõhutada, et sobiva töö hindamisel ei piisa üksnes meditsiiniliste vastunäidustuste puudumisest. Oluline on hinnata ka töökoha ligipääsetavust, töövahendite kohandatavust, inimese tegelikku võimalust tööd teha ja ka hoolduskoormust.**

Töö võib olla tervislikult sobiv, kuid praktikas teostamatu, kui töökoht ei ole ligipääsetav, töövahendeid ei ole võimalik kohandada, transpordi- või liikumistakistused muudavad tööle jõudmise võimatuks. Samal ajal ei tohi eeldada, et inimene ei saa mingit tööd teha ainult ligipääsetavuse puudumise oletuse tõttu. Paljusid töökohti on võimalik muuta ligipääsetavaks abivahendite ja kohanduste kaudu.

Seetõttu on meie seisukoht, et sobiva töö hindamisel on tarvilik selgelt arvesse võtta:

- töökeskkonna ligipääsetavust,
- mõistlike kohanduste võimalikkust,
- inimese tegelikku töövõimet konkreetsetes tingimustes,
- Hoolduskoormuse iseloomu, ulatust ja mõju.

Lisaks on oluline arvestada ka inimväärikuse põhimõttega. Töö pakkumine peab olema kooskõlas inimese oskuste, kvalifikatsiooni ja väärikusega. Näiteks ei ole põhjendatud pakkuda nägemispuudega inimesele tööd, mille tegemine eeldab visuaalseid oskusi, mida tal ei ole võimalik kasutada.

4. Sobiva töö kriteeriumi muutmine (21. nädalalt 101 päevale)

EPIKoda ei toeta muudatust, mille kohaselt loetakse sobivaks tööks juba 101. päevast alates märksa laiem ring töökohti. Paljude tervisepiiranguga inimeste puhul võib töö leidmine võtta

rohkem aega. Näiteks krooniliste haigustega inimesed, vähihaiguse ravi läbinud inimesed või taastumisfaasis olevad inimesed. Statistika näitab, et vähenenud töövõimega inimeste tööle jõudmine võtab märkimisväärselt kauem aega kui teistel töötutel. Seetõttu võib ajapiiri lühendamine suurendada survet võtta vastu töökohti, mis ei ole pikaajaliselt sobivad või jätkusuutlikud.

5. Sanktsioonide karmistamine

Eelnõuga vähendatakse korduvate rikkumiste piirmäära seitsmelt kolmele. Kolmanda rikkumise järel lõpeb arvelolek ja toetuse maksmine ning rakendub 90-päevane ooteaeg. Kuigi eelnõu lisab positiivse meetmena hoiatuse enne toetuse lõpetamist, tekitab rikkumiste piirmäära oluline vähendamine mitmeid riske.

Puuetega inimeste puhul võivad nõustamisele mitteilmumised või tegevustes mitteosalemised tuleneda olukordadest, mis ei ole inimese kontrolli all, näiteks:

- tervises seisundi äkiline halvenemine,
- transpordivõimaluste puudumine või keerukus,
- saatjateenuse kättesaamatus,
- kutse või teavituse hiline mine või ligipääsmatus,
- ootamatult suurenenud hoolduskoormus.

Praegune eelnõu ei kirjelda piisavalt selgelt, kuidas hinnatakse puudumise tegelikke põhjuseid enne rikkumise fikseerimist.

EPIKoja seisukoht:

- sätestada selgesõnaliselt, et enne rikkumise fikseerimist hinnatakse puudumise põhjuseid,
- tuua seletuskirjas välja näitlik loetelu olukordadest, mida ei käsitleta rikkumisena.

Samuti soovitame analüüsida senist praktikat, kui sageli on vähenenud töövõimega inimeste arvelolek lõpetatud ning millised on olnud peamised põhjused.

Oluline on meeles pidada, et tööturumeetmete eesmärk ei tohi olla süsteemi kujundamine eelkõige võimalike kuritarvituste ennetamiseks, vaid inimeste toetamine tööturule jõudmisel.

6. Hoolduskoormuse arvestamine

EPIKoda tervitab, et eelnõus käsitletakse eraldi hoolduskoormuse teemat. Samas soovime rõhutada, et hoolduskoormus võib olla väga erineva intensiivsusega. Näiteks võib inimene hooldada lähedast, kes vajab pidevat järelevalvet ja ööpäevaringset hooldust. Sellisel juhul ei saa

automaatselt eeldada, et hoolduskoormusega inimese jaoks on sobivaks lahenduseks kaugtöö. Kui hooldatav vajab pidevat hoolt, ei võimalda see sageli tööülesannete täitmist ka kodust, sh

võib hoolduskoormus tähendada ajutist, perioodilist või pikaajalist kurnatust, magamatust, nii vaimse kui füüsilise tervise probleeme jne. Sellistes olukordades on võtmetähtsusega koostöö kohaliku omavalitsusega, kes pakub tugiteenuseid.

Soovime teada:

- millist koostööd kavandatakse kohalike omavalitsustega olukordades, kus hoolduskoormus on pikaajaline,
- kuidas hinnatakse hoolduskoormuse tegelikku ulatust?
- kas Töötukassa planeerib hoolduskoormusega inimestele erimeetmeid, toetamaks nende tööturule püsima jäämist, ümberõpet, tuge nt töö kaugtöövormi üleviimisel jne?

7. Käitumisega seotud arveloleku lõpetamine

Eelnõu kohaselt võib arveloleku lõpetada juhul, kui inimene käitub korduvalt agressiivselt, süüdsusetult või muul moel nõustamist takistavalt. EPIKoda mõistab vajadust tagada turvaline töökeskkond Eesti Töötukassa töötajatele. Samas juhime tähelepanu, et mõnel juhul võib inimese käitumine olla seotud vaimse tervise seisundiga, neuroloogiliste või psühhiaatriliste häiretega või stressi või kriisiolukorraga. Sellistes olukordades ei pruugi käitumine olla inimese teadlik valik.

EPIKoja seisukoht:

- enne sanktsiooni rakendamist hinnata, kas käitumine võib olla seotud tervises seisundiga,
- vajadusel suunata inimene sobivasse tugiteenusesse või kaasata kohalik omavalitsus abi andmisel.

8. Andmevahetus kohalike omavalitsustega

Eelnõu kohaselt luuakse õiguslik raamistik andmevahetuseks kohaliku omavalitsusega, et saada infot abivajaduse hindamise ja funktsioneerimisvõime piirangute kohta. Palume läbi mõelda, kuidas tagatakse andmekaitse ja inimese nõusolek ning kuidas välditakse olukorda, kus erinevad süsteemid annavad vastuolulisi hinnanguid.

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Kokkuvõte

EPIKoja seisukohast on oluline, et tööturumeetmete süsteem toetaks puuetega inimeste reaalselt osalemist tööturul, arvestaks tervise ja puude mitmekesisust, väldiks liigset sanktsioonikeskset lähenemist ning tagaks ühtse ja selge praktika üle Eesti. Usume, et inimõigustel ja ligipääsetavusel põhinev tööturupoliitika aitab kaasa nii puuetega inimeste suuremale tööhõivele kui ka õiglasemale ühiskonnale.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

Maarja Krais-Leosk
tegevjuht

Maarika Maasikas-Tokke
Eesti Puuetega Inimeste Koda nõunik
maarika.maasikas-tokke@epikoda.ee
tel +372 5401 0439